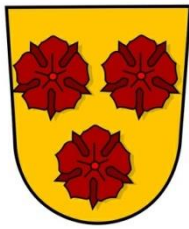

STAMBOOM DOSSIER

Graaf Gerard II van Gelre (1095-1129)

Versie 1.1 131012 Auteur Ir. René A.M. Martens RI Msc.

Was graaf van Wassenberg van 1085 - 1129. In 1096 werd hij, als Gerard I, ook graaf van Gelre. Hij was een achterkleinzoon van graaf Diederik de Flamens, die graaf was in de Betuwe en de Maasgouw.

Gerard II (ook wel Gerard V van Wassenberg), bijgenaamd Gerard de Lange (ca 1090 - tussen 24 oktober 1131 en 1133) was van 1129 tot 1131/1133 graaf van Gelre.

Hij was de zoon van Gerard I van Gelre (Gerard IV van Wassenberg). Toen zijn vader in 1129 overleed volgde hij die op als graaf van Gelre en graaf van Wassenberg. Hij trouwde met Ermgard van Zutphen, de erfdochter van het graafschap Zutphen, wier bezittingen bestonden uit gebied ten oosten van de IJssel (Zutphen) en talrijke buitenposten in Friesland, Westfalen en het Rijnland.

Gerard handhaafde deze erfenis tegen de bisschop van Münster en kreeg daarbij steun van de hertog van Neder-Lotharingen.

Kinderen van Gerard:

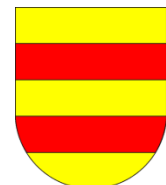
1. Adelheid. Zij trouwde met graaf Egbert van Tecklenburg (1095-4 februari 1150).

Wapen van Tecklenburg

2. Hendrik (1117-1182). De latere graaf Hendrik I van Gelre en Zutphen.
3. Salome van Gelre. Zij trouwde met graaf Hendrik I van Oldenburg-Wildeshausen (xxxx-1162).

Wapen van Oldenburg

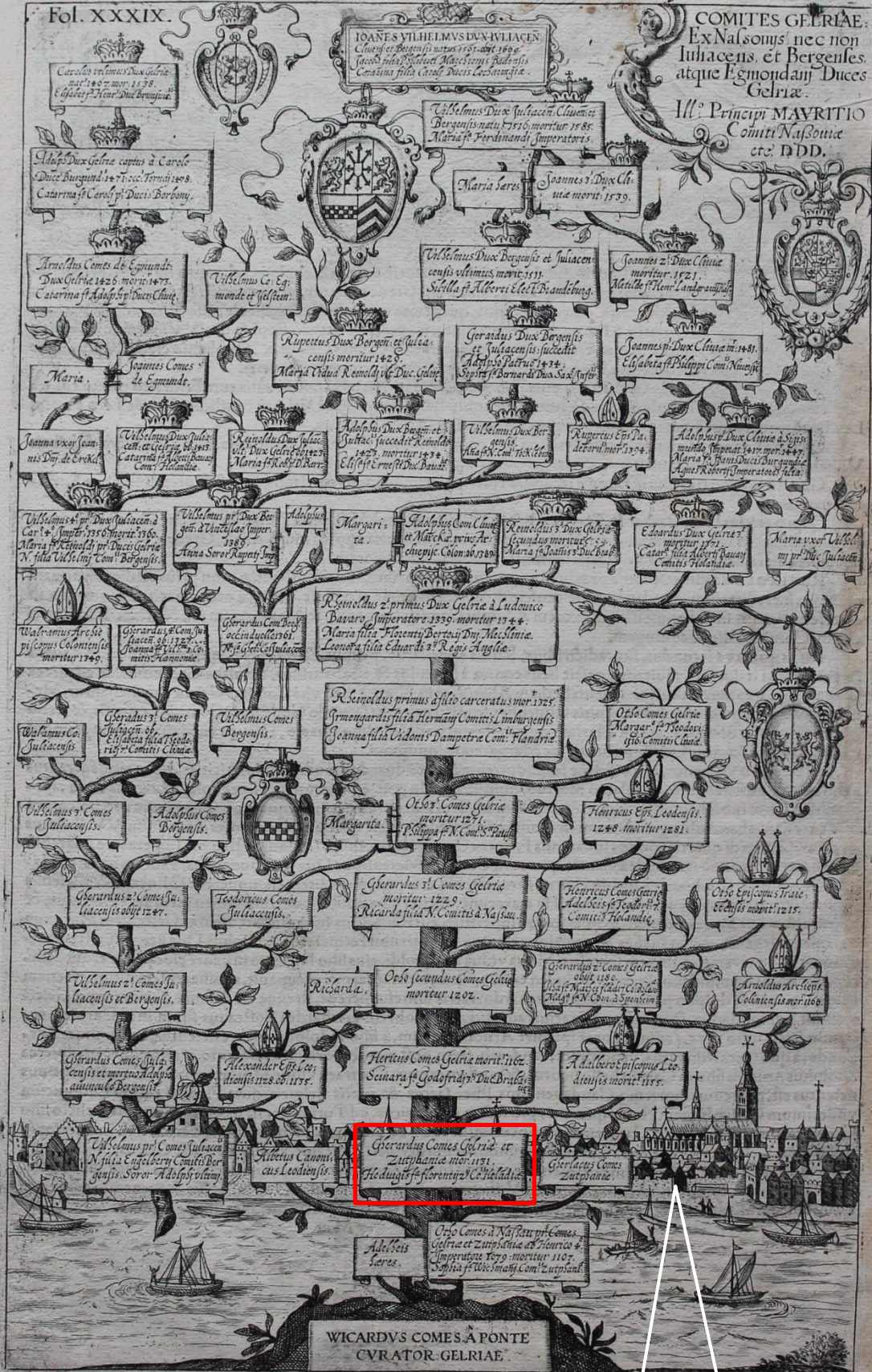

Hun kinderen:

1. Gerard van Oldenburg-Wildeshausen (-13 augustus 1219), van 1191/92 tot 1216 bisschop van Osnabrück en van 1210 tot 1219 aartsbisschop van Hamburg en Bremen.
2. Christiane van Oldenburg. Zij trouwde met Wedekind von Stumpenhausen.
3. Beatrix (- ca. 1224), van 1207 tot 1224 abdes in Bassum.
4. Hendrik II (-1197). In 1162 volgde hij zijn vader op als graaf in Wildeshausen. Hij trouwde met Beatrix van Hallermund. Zij was een dochter van Wilbrand I van Loccum-Hallermund.
5. **Wilbrand van Oldenburg** (vóór 1180 - Zwolle, 26 juli 1233) was bisschop van Paderborn en van Utrecht.
6. Otto I van Oldenburg (-1217).

Hij ligt begraven in de kerk van Wassenberg. Gerard werd opgevolgd door zijn zoon Hendrik I. Gerard I is de stamvader van de graven van Gelre uit het huis Wassenberg, dat in 1371 in mannelijke lijn uitstierf. Gerard I vernoemde zich zowel naar Wassenberg als naar Gelre. Hij had één zoon, die hem opvolgde als Gerard II van Gelre.

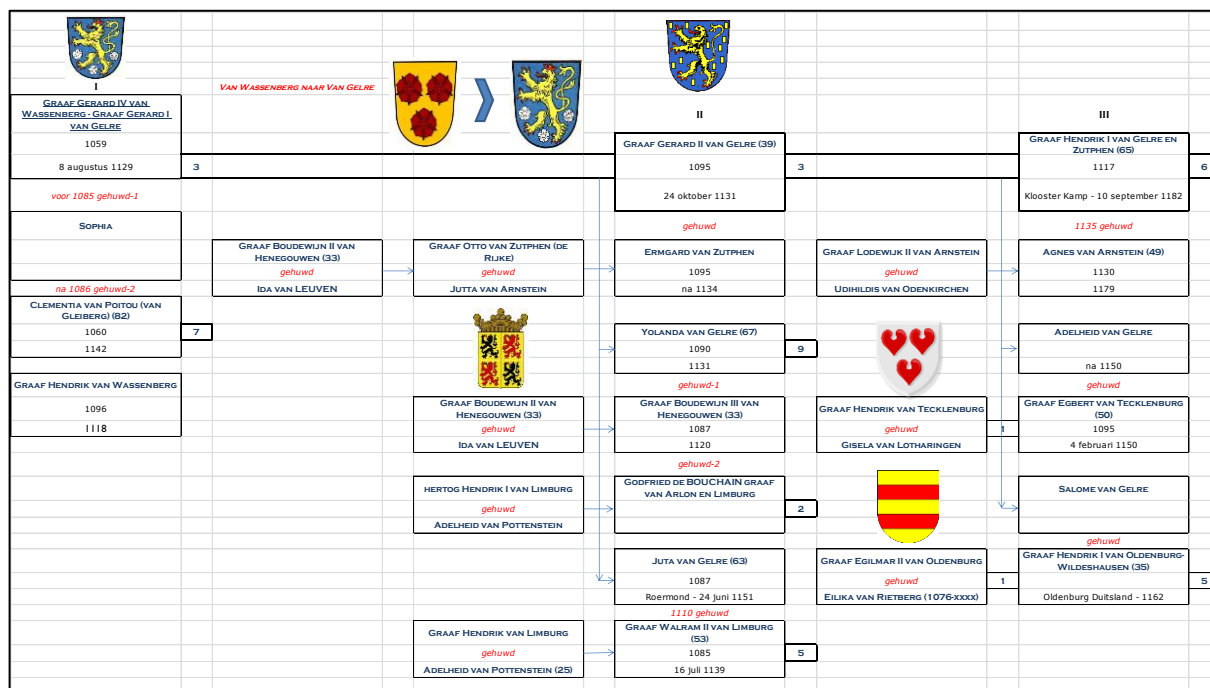
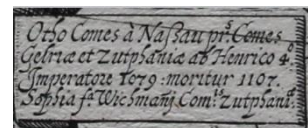
Hij wordt in 1096 ook als landgraaf geattesteerd in een keizerlijke oorkonde: MGH Diplomata Henrici IV nr. 459: Gerardus lantgrave, waarschijnlijk met betrekking tot een rijksleen in de Teisterbant.

Kade van Nijmegen

Bron Particuliere collectie AvdS (bekend bij auteur)

In bovengenoemde stamboom wordt graaf Otto van Zutphen als stamvader benoemd en via zijn dochter Ermgard en huwelijk met Gerard II van Gelre doorgegeven. Dit huwelijk is essentieel voor de latere ontwikkeling van de familie Van Gelre.

Graven van Tecklenburg

Tecklenburg was een tot de Nederrijns-Westfaalse Kreits behorend graafschap binnen het Heilige Roomse Rijk. De burcht Tecklenburg werd waarschijnlijk omstreeks 1100 door de graven van Gelre en Zutphen gebouwd.

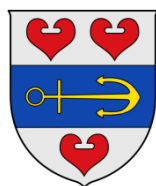
Het gravengeslacht wordt in 1129 voor het eerst vermeld in de persoon van graaf Egbert. De naam Tecklenburg komt voor het eerst in 1184 voor. De graven verwerven een aanzienlijk gebied tussen de Hunte en de Eems (Ibbenbüren in 1189).

In 1263 sterft het geslacht van graaf Egbert uit en komt het bezit ten gevolge van het huwelijk van de dochter van de laatste graaf met Otto van Bentheim aan de graven van Bentheim uit het Hollandse huis. Na de dood van graaf Otto in 1277 volgt zijn zoon Otto hem op in het graafschap Bentheim en zijn zoon Egbert volgt hem op in het graafschap Tecklenburg.

Tecklenburg

Tecklenburg is een stadje in de Duitse deelstaat Noordrijn-Westfalen. De plaats ligt in het Teutoburgerwoud, in het Kreis Steinfurt. Het kleine graafschap van Tecklenburg ontstond in de 12e eeuw. Het bestond uit het Tecklenburger Land; de westelijke uitlopers van de heuvels in het Teutoburgerwoud. In 1263 werd het graafschap door het naburige graafschap van Bentheim geannexeerd, maar tot aan het eind van de 19e eeuw was er een graaf van Tecklenburg.

De plaats Tecklenburg kreeg in 1388 stadsrechten en heeft een schilderachtig middeleeuws centrum met veel vakwerkhuizen. De belangrijkste bezienswaardigheden zijn de ruïne van het kasteel met openluchttheater. Ook de Legge is bijzonder. In deze overbouwning (poort) werd het in thuiswerk geproduceerde linnen gekeurd, voordat het als Tecklenburger linnen kon worden verhandeld.

De graven van Tecklenburg uit het Hollandse huis sterven in 1329 uit. Vanwege het huwelijk van Richardis, de zuster van de laatste graaf, met Günzel van Schwerin, wordt hun zoon

Nicolaas van Schwerin de nieuwe graaf van Tecklenburg. Deze Nicolaas verkoopt in 1358 het graafschap Schwerin.

In 1365 verwerft graaf Otto via zijn vrouw Eilicke van Lippe de heerlijkheid Rheda. Omstreeks 1375 behoren tot het graafschap onder andere Cloppenburg, Friesoythe, het Saterland en de Hümmling. Rond 1400 gaat er echter de helft van zijn gebied verloren in oorlogen met de prins-bisdommen Münster en Osnabrück: Cloppenburg, Friesoythe en Bevergern.

Als in 1493 graaf Nicolaas III door zijn zoon Otto VIII wordt afgezet, vestigt hij zich in Lingen. Na zijn dood in 1496 wordt hij daar opgevolgd door een andere zoon, Nicolaas VI (overleden 1541). In 1541 wordt Lingen met Tecklenburg herenigd.

De laatste graaf uit het huis Schwerin, Koenraad voert in 1524 de Reformatie in en maakt deel van het Schmalkaldisch Verbond. Na de nederlaag van deze bond tegen keizer Karel V, confisqueert de keizer op 3 november 1546 Tecklenburg met Lingen en draagt het dezelfde dag over aan **Maximiliaan van Egmont**. In maart 1548 sluit Maximiliaan een verdrag met Koenraad van Tecklenburg. Hierbij wordt Tecklenburg teruggegeven aan de graaf en doet deze afstand van Lingen. Op dezelfde dag erkent de keizer deze constructie in zijn hoedanigheid van heer van Overijssel. Dit betekent dat de keizer Lingen ziet als onderdeel van de Bourgondische Kreits. De Nederrijns-Westfaalse Kreits erkent deze constructies niet maar blijft Lingen zien als een deel van het graafschap Tecklenburg.

Koenraad overlijdt in 1559 en er zijn twee aanspraken op de erfenis:

1. zijn dochter Anna, die gehuwd is met graaf Everwijn III van Bentheim uit het huis Götterswick
2. zijn zuster Anna, die gehuwd is met graaf Philips van [Solms-Braunfels](#).

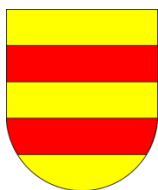
Hoewel de graaf van Bentheim zich in het bezit van het graafschap weet te stellen, geven de graven van Solms hun aanspraken niet op. Na langdurige processen (sinds 1576) bij het Rijkskamergerecht wordt het grootste deel van het graafschap in 1707 aan Solms toegekend. Inmiddels regeert in Bentheim en Tecklenburg de zoon van Everwijn III en Anna van Tecklenburg: Arnold III. Hij heeft van zijn vader Bentheim en Steinfurt en van zijn moeder Tecklenburg geërfd. Daarnaast verwerft hij door zijn huwelijk met Magdalena van Neuenahr (1551-1626) ook nog het graafschap (Hohen-)Limburg en de heerlijkheden Alpen, Linnep en Heppendorf. Tenslotte heeft hij ook nog de ambten Freudenberg en Uchte van het graafschap Hoya verworven. In 1588 voert hij de reformatie in.

In 1609 worden deze uitgebreide bezittingen verdeeld onder vijf zonen van Arnold III. Het deel van Adolf bestaat uit Tecklenburg, Rheda en de ambten van Hoya. In 1618 komt daar het graafschap Hohen-Limburg nog bij nadat die tak van het huis Bentheim is uitgestorven. Ten gevolge van de uitspraken van het Rijkskamergerecht in 1700, 1701 en 1704 verliest Johan Adolf twee derde van het graafschap Tecklenburg en de helft van Rheda aan Solms. Ook de ambten van Hoya gaan verloren.

In 1707 verkoopt de graaf van Solms het graafschap Tecklenburg aan het koninkrijk Pruisen. Een andere rechtbank, de Rijkshofraad oordeelt in 1722 dat de graven van Bentheim-Tecklenburg recht hebben op het graafschap. De graaf van Bentheim-Tecklenburg komt in 1707/29 tot een vergelijk met Pruisen: hij staat zijn rechten op Tecklenburg af en behoudt zijn deel van Rheda.

Na de nederlagen van Pruisen in 1807 wordt het graafschap verenigd met het groothertogdom Berg. Vervolgens maakt het van 1810 tot 1813 deel uit van het keizerrijk Frankrijk. Het congres van Wenen herstelt de oude situatie en draagt het graafschap weer aan het koninkrijk Pruisen over.

Wilbrand van Oldenburg

Wilbrand van Oldenburg (vóór 1180 - Zwolle, 26 juli 1233) was bisschop van Paderborn en van Utrecht en zoon van Hendrik I van Oldenburg- Wildeshausen en Salome van Gelre.

Zijn vader was graaf Hendrik II van Oldenburg-Wildeshausen, zijn moeder Beatrix van Hallermund, dochter van Wilbrand I van Loccum-Hallermund. Zijn oom Gerhard van Oldenburg was bisschop van Osnabrück van 1192 tot 1216 en vervolgens aartsbisschop van Bremen van 1216 tot 1219. Hij was bovendien verwant aan de **graven van Holland en Gelre**.

Wilbrands oudere broers Burchard en Hendrik III van Oldenburg kwamen om in de kruistocht tegen de Stedingers. Zijn broer Engelmar was proost te Munster.

In 1211-1212 ondernam Wilbrand von Oldenburg als domkanunnik van Hildesheim in opdracht van keizer Otto IV een reis naar het Heilig Land om de Vijfde Kruistocht voor te bereiden. Hij heeft daarover in zijn geschrift *Itinerarium terrae sanctae* verslag gedaan. Hij werd onder meer begeleid door de hoogmeester van de Duitse Orde, Herman van Salza.

Wilbrand werd vervolgens domproost in Hildesheim, domproost in Utrecht en proost van Sankt Nicolai in Maagdenburg. Als gezant van keizer Frederik II vertoefde hij in de volgende jaren echter vooral in Italië.

De heren van Gelre en Amstel bij bisschop Willebrand van Oldenburg nadat ze zijn vrijgelaten na de Slag bij Ane.

In 1225 werd Wilbrand tot bisschop van Paderborn gewijd, waar hij met succes de opstandige adel bestreed. In 1226 werd hij bovendien tijdelijk belast met het bestuur van de bisdommen Münster en Osnabrück, nadat daar de bisschoppen waren afgezet vanwege hun medeplichtigheid aan de moord op aartsbisschop Engelbert van Keulen.

In 1227 werd Wilbrand door paus Gregorius IX vanwege zijn militaire ervaring overgeplaatst naar Utrecht als opvolger van bisschop Otto van Lippe, die gesneuveld was in de slag bij Ane. Zijn opdracht was om orde op zaken te stellen in het opstandige Oversticht.

Na een mislukte poging om Coevorden onder controle te krijgen met steun van de Friezen in de Fries-Drentse oorlog, versloeg Wilbrand de Drenten bij Peize. De Drentse aanvoerder Rudolf II van Coevorden werd door Wilbrand uitgenodigd tot onderhandelingen op kasteel Hardenberg. Daar werd Rudolf echter gevangengenomen en door middel van radbraking vermoord. Zijn lichaam werd vervolgens op een spies tentoongesteld aan het volk. Dit kasteel had Wilbrand zelf laten bouwen om als sterke bescherming te dienen tegen de Drenthen, in plaats van het kwetsbare stadje Nijenstede.

In 1230 verleende de bisschop stadsrechten aan Zwolle als dank voor de hulp bij de versterking van kasteel Hardenberg. Wilbrand werd in de Sint-Servaasabdij in Utrecht begraven.